

gemeente Roermond

uw datum

ons nummer
onze datum
inlichtingen bij
sector/afdeling
doorkiesnr.

15 januari 2024
J. Vervuurt
Audit Commissie
0475 – 359 568

AAN

de leden van de gemeenteraad

betreffende Raadsinformatiebrief van de Audit Commissie: Managementletter 2023

Geachte leden van de raad,

Met deze informatiebrief ontvangt u de managementletter. Hierin zijn de bevindingen van onze accountant Deloitte opgenomen, naar aanleiding van de interimcontrole die de accountant in november/december 2023 uitvoerde.

In een vergadering van de Auditcommissie op 19 december 2023 heeft de accountant zijn waarnemingen nader toegelicht en vervolgens heeft de accountant uitgebreid gereageerd op gestelde vragen. Naar aanleiding daarvan wil de Auditcommissie de volgende aandachtspunten expliciet benoemen:

1. de Auditcommissie trekt naar aanleiding van de managementletter de conclusie dat er nog stappen gezet moeten worden in de doorontwikkeling van de organisatie en het op orde brengen van de administratieve processen. Tegelijkertijd constateert de Auditcommissie dat de organisatie op de juiste wijze omspringt met de conclusies uit de managementletter en verbeterprocessen waar mogelijk direct oppakt, waardoor een aantal constatering inmiddels al tot een oplossing gebracht konden worden;
2. er is binnen de organisatie nog een forse afhankelijkheid van externe inhuurkrachten, al wordt eraan gewerkt om de inhuur te verminderen ten gunste van de eigen organisatie. Tegelijkertijd wordt de kwaliteit van eigen medewerkers verhoogd door interne kennisoverdracht en het gericht volgen van cursussen;
3. het streven naar invoering van een nieuw financieel systeem voor de gemeente wordt opgeschoven van 1 januari 2024 naar 1 januari 2025;
4. de accountant roept op te zorgen voor een goede afstemming tussen politieke ambities en de in de komende jaren op de gemeente af komende transitieopgaven in relatie tot de beschikbare investeringsruimte en personele capaciteit.

Al met al kan de Auditcommissie instemmen met de aandacht welke door de organisatie oplossingsgericht wordt gegeven aan de waarnemingen van de accountant zoals beschreven in de managementletter.

Mede namens de andere leden van de Audit Commissie: Ernest Oele, Niek Geraedts en Carla de Groot.

Met vriendelijke groet,

Turgut Celebi
voorzitter

Boardletter 2023

Gemeente Roermond, 12 december 2023

Aan het college van burgemeester en
wethouders van de gemeente Roermond
Postbus 900
6040 AX ROERMOND

Onderwerp
Boardletter 2023

Datum
12 december 2023

Ons kenmerk
23129DF6F2.03/LR

Geacht college,

Hierbij brengen wij verslag uit van de bevindingen naar aanleiding van de recentelijk afgesloten interim-controle. De aanpak en de aandachtspunten van deze tussentijdse controle, die wij hebben uitgevoerd in opmaat naar de controle van de jaarrekening 2023 van de gemeente Roermond, zijn vastgelegd in het auditplan 2023.

Wij benadrukken dat de interim-controle primair is bedoeld om de interne-beheersingsmaatregelen in uw organisatie te beoordelen en te toetsen, als basis om te komen tot een oordeel over de betrouwbaarheid van de in de jaarrekening 2023 opgenomen informatie. Het voorgaande impliceert dat onze werkzaamheden niet de hele interne-beheersingsomgeving van de gemeente Roermond omvatten. Tevens heeft de interim-controle als doel om de aandachtspunten voor de jaarrekening 2023 te signaleren en onder uw aandacht te brengen.

Wij merken op dat deze boardletter is opgesteld ten behoeve van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Roermond en niet zonder onze toestemming aan derden mag worden verstrekt.

Het concept van deze boardletter hebben wij op 14 november ambtelijk en 30 november bestuurlijk met u besproken. Wij vertrouwen erop u hiermee van dienst te zijn en danken u en uw medewerkers voor de samenwerking tijdens de interim-controle en bij de totstandkoming van deze boardletter.

Hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: B. Blomjous MSc RA

Deloitte Accountants B.V.
Amerikalaan 110
6199 AE Maastricht Airport
Postbus 1864
6201 BW Maastricht
Nederland

Tel: 088 288 2888
Fax: 088 288 9901
www.deloitte.nl

Kernboodschap interim-controle en managementsamenvatting	4
Bevindingen interim-controle 2023	8
Aandachtspunten jaarrekeningcontrole 2023	17
Bijlage: Reikwijdte van onze werkzaamheden	23

Contact

Wij beantwoorden graag uw vragen over deze boardletter:

Bart Blomjous
Director
Deloitte Accountants B.V.
Tel: 088 288 7687
bblomjous@deloitte.nl

Sjoerd Reyners
Senior Manager
Deloitte Accountants B.V.
Tel: 088 288 4027
sreyners@deloitte.nl

Lotte Tholen
Manager
Deloitte Accountants B.V.
Tel: 088 288 1831
ltholen@deloitte.nl

Kernboodschap interim-controle en managementsamenvatting

Kernboodschap interim-controle

De basis voor onze controle is het auditplan 2023, dat met de auditcommissie is besproken. In deze boardletter geven wij u inzicht in de (ontwikkeling van de) interne beheersing van de gemeente Roermond. Wij hebben tijdens onze interim-controle de procesrisico's onderzocht, en hebben ons primair gericht op de opzet en het bestaan van de interne-beheersingsmaatregelen die kwalitatief en/of kwantitatief, materieel zijn voor de jaarrekening 2023. In deze kernboodschap koppelen wij ons overstijgende beeld naar aanleiding van de interim-controle aan u terug en is een beknopte managementsamenvatting opgenomen voor de gemeente Roermond. In het hoofdstuk 'Bevindingen interim-controle 2023' hebben wij deze bevindingen meer in detail toegelicht.

Onderwerp	Boodschap
Overall beeld interne beheersing	Tijdens de door ons uitgevoerde interim-controle hebben wij de administratieve organisatie en interne beheersing binnen de voor accountantscontrole relevante bedrijfsprocessen in opzet en bestaan beoordeeld. Onze aandacht is daarbij uitgegaan naar de zogenaamde 'key controls' in de processen en stromen die ten grondslag liggen aan de materiële posten in de jaarrekening. Wij constateren, net als de organisatie zelf, dat de primaire processen, zoals bijvoorbeeld het muteren van personeelsgegevens, niet altijd gepaard gaan met de daarbij te verwachten controles. Verderop in deze boardletter komt dit inhoudelijk aan de orde. Positief is echter dat het cluster Control dit heeft onderkend, en om deze reden verbijzonderde controles uitvoert op deze processen. Hoewel dit voor de accountantscontrole voldoende waarborgen biedt, adviseren wij u de noodzakelijke beheersing in het primaire proces aan te brengen. Zo kan worden voorkomen dat er fouten ontstaan. Wanneer er achteraf middels een verbijzonderde interne controle wordt getoetst, is het denkbaar dat u fouten of onrechtmatigheden vindt die niet meer zijn te herstellen.
Organisatieontwikkeling	Gemeenten spelen een cruciale rol bij het formuleren van antwoorden op de grote vraagstukken van deze tijd. Of het nu gaat om de energietransitie, armoedebestrijding, woningbouw, of het betaalbaar en bereikbaar houden van de zorg: de gemeenten staan aan de lat om de noodzakelijke veranderingen te realiseren. Om deze uitdagingen het hoofd te kunnen blijven bieden, is het belangrijk dat gemeenten zich blijven ontwikkelen en dat ze blijven innoveren. De krapte op de arbeidsmarkt zorgt ervoor dat het aantal fte's binnen de ambtelijke organisatie niet kan meegroeien met de groei van de (aantallen) taken. Het formuleren van hierbij passende doelen en innovatief omgaan met de beschikbare capaciteit van personeel is van belang om te blijven ontwikkelen. Mede met het oog op de uitdagingen die uit deze boardletter blijken, zien wij een noodzaak hiertoe om de basis op orde te krijgen. Een belangrijke stap in het komen tot een modernere bedrijfsvoeringsorganisatie is de implementatie van een nieuw financieel pakket die de bedrijfsvoering van een gemeentelijke organisatie optimaal ondersteunt. Dit was gepland voor 1 januari 2024. Gedurende het implementatie-proces is echter gebleken dat het beoogde systeem (vooralsnog) niet voldoet aan de door de gemeente Roermond gestelde eisen en wensen. Geconstateerd is dat het niet realistisch is deze eisen en wensen per 1 januari 2024 geïmplementeerd te krijgen in het beoogde systeem. Wij onderschrijven de gemaakte keuze om niet voor snelheid te gaan maar om zorgvuldigheid te betrachten, gezien het belang van een goed werkende financiële administratie. Wij adviseren het college te onderzoeken wat nodig is om alsnog zo snel mogelijk te komen tot de implementatie van een nieuw financieel systeem, waarmee een verdere modernisering van de beheersomgeving kan worden gerealiseerd. Tevens adviseren wij u om te onderzoeken wat de oorzaken zijn die ertoe hebben geleid dat het proces om te komen tot een nieuw financieel pakket per 1 januari 2024 niet is verlopen zoals beoogd. Wij hebben vorig jaar gerapporteerd over het feit dat de gemeente mede afhankelijk is van diverse extern ingehuurde medewerkers. Het is van belang om deze kennis te borgen in de ambtelijke organisatie. Daarmee is de gemeente in mindere mate afhankelijk van ingehuurde kennis. De gemeente onderkent dit en is om die reden gestart met het doorontwikkelen van de financiële functie binnen het cluster Bedrijfsondersteuning. Hoewel het wijzigen van de structuur slechts een gedeeltelijke oplossing is, benadrukken wij teven het belang van het ontwikkelen van de kennis die hierbij een rol dient te spelen. Naar onze mening is uw voornemen ook een positieve ontwikkeling, omdat er een team planning en control (P&C) wordt geformeerd, dat een cruciale rol kan spelen bij de kennisoverdracht en daarnaast wat betreft de externe controles een verbindende factor is. Ook het toevoegen van een kwaliteitsmedewerker aan het betreffende cluster draagt bij aan het borgen van de kwaliteit in de ambtelijke organisatie. Wij hebben van de huidige Clustermanager Bedrijfsondersteuning begrepen dat alle functies inmiddels zijn ingevuld die gepaard gaan met de gewijzigde structuur in dit cluster.

Kernboodschap interim-controle

Onderwerp

Boodschap

Financiële positie

Wij hebben tijdens de interim-controle het meerjarig financieel perspectief beoordeeld op basis van de begroting 2024 en de meerjarenraming 2025-2027. Hierbij valt op te merken dat de meerjarenbegroting niet voor alle jaren in evenwicht is. De begroting met betrekking tot boekjaar 2026 laat een negatief structureel begrotingssaldo zien. Echter, op 31 oktober 2023 is middels een raadsinformatiebrief de septembercirculaire 2023 verder doorgerekend. Hieruit blijkt een positieve afwijking ten opzichte van de meicirculaire 2023 en daarmee ook op de begroting 2024. Met inachtneming van deze doorrekening, is er wel sprake van structureel evenwicht in de meerjarenbegroting.

Positief is dat de ‘taakstelling personeel’, van afgerond € 1 miljoen, met ingang van 2024 op basis van de ambities uit de begroting 2024 tot nihil is teruggebracht en is doorgerekend in de begroting zelf. Daarmee heeft de gemeente geen taakstellingen meer opgenomen in de begroting. Wel is sprake van een solvabiliteitsratio die een dalende trend laat zien in de komende jaren, naast een netto schuldquote die juist stijgt. Deze ratio’s komen in de buurt van de signaleringswaarden, maar blijven binnen de bandbreedte. Gezien de tendens is het wel van belang deze indicatoren in de komende periode in de gaten te blijven houden.

Daarnaast zien wij dat de uitdagingen en risico’s binnen het Sociaal Domein toenemen. Met toenemend verslechterende financiën bij (jeugd)zorginstellingen en een complexe hervormingsagenda is sprake van meerdere bewegende schijven met onzekere uitkomsten. Wij voorzien in potentie een aanzienlijk effect op de komende begrotingen voor de gemeente Roermond vanuit dit domein en adviseren u om een concrete doorkijk te maken naar de kostenhuishouding en naar de potentiële financiële effecten wanneer risico’s zich zouden voordoen.

Strategische investeringen in relatie tot de uitvoeringskracht

De geraamde jaarlijkse investeringsuitgaven lopen in de komende jaren fors op. Op basis van de jaarrekeningen over de afgelopen jaren zien wij dat er in toenemende mate een verschil ontstaat tussen de begrote ambities en de realisatie. Op basis van de realisatie in afgelopen jaren zien wij dat deze fluctueert tussen de € 12- en € 20 miljoen per jaar. De ramingen naar de komende jaren laten een fort hoger investeringsniveau zien. Mede in het licht van de toenemende ambitie de jaren 2024 tot en met 2026, de beschikbaarheid van personeel en de diverse aanbevelingen in de detailprocessen, adviseren wij het college te onderzoeken wat er nodig is om de geraamde investeringen in de komende jaren ook daadwerkelijk te kunnen realiseren.

Bedragen * € 1 miljoen	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Raming	15,1	23,2	20,8	19,2	26,8	57,8	51,3	16,7
Realisatie	19,3	14,3	11,9					

Kernboodschap interim-controle

Onderwerp

Boodschap

Sociaal domein| Actuele ontwikkelingen Jeugdzorg(sector)

Actuele ontwikkelingen Jeugdzorg(sector)

In het kader van de financiële beheersing van het Sociaal Domein vragen wij in het bijzonder uw aandacht voor de continuïteit van de zorgaanbieders. Landelijk zien wij dat zorginstellingen in toenemende mate niet meer komen tot een sluitende begroting, zodat hun financiële positie onder druk komt te staan. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn de met circa 10% stijgende lonen (als gevolg van de cao-onderhandelingen) en het gebrek aan beschikbaar personeel, waardoor de (dure) inhuur toeneemt. Daarnaast hebben zorginstellingen te maken met stijgende energiekosten en nemen ook de bouwkosten toe, waardoor de huisvestingslasten stijgen. Hoewel de gemeente contractuele afspraken heeft gemaakt met een aantal zorgaanbieders, kan de situatie zich voordoen dat een zorginstelling niet langer in staat is de zorg te verlenen zoals afgesproken binnen de overeenkomst.

Hoewel sprake is van een privaatrechtelijke overeenkomst tussen gemeente en zorgaanbieder, waarbij de gemeente de zorgaanbieder in gebreke kan stellen, blijft de gemeente eindverantwoordelijk voor het aanbieden van passende zorg. Zeker als er sprake is van aanbieders van specialistische zorg, is er wellicht niet altijd een alternatieve aanbieder beschikbaar op het moment dat een zorgaanbieder niet meer aan zijn verplichtingen kan voldoen. Om hier als gemeente niet door te worden verrast, is een goed inzicht in de ontwikkelingen bij de voor u belangrijke zorginstellingen essentieel. Daarnaast is een politiek-bestuurlijke afweging zinvol wat betreft de vraag hoe u omgaat met zorgaanbieders die in de financiële problemen raken. Wij adviseren u op dit moment in dit kader al keuzes te maken en de gevolgen van deze keuzes juridisch te laten toetsen. Immers, de overeenkomsten zijn onder toepassing van de Europese aanbestedingsregels tot stand gekomen, zodat er bij het afwijken van de bestaande overeenkomsten sprake kan zijn van precedentwerking en/of onrechtmatige bestedingen.

In het verlengde van voorgaande merken wij op dat de gemeente Roermond adequaat op de actuele ontwikkelingen inspeelt, daar de gemeente een extern bureau heeft ingehuurd welke bij de grotere zorgaanbieders verdiepingsonderzoeken uitvoert. In deze onderzoeken wordt onder andere de korte termijnpositie en lange termijnpositie van zorgaanbieders onderzocht en aan de hand hiervan wordt een continuïteitsrisicomodell opgesteld. Middels een verdiepingsrapport worden deze resultaten gedeeld met de gemeente, waardoor de gemeente tijdig inzicht heeft in eventuele risico's.

Managementsamenvatting

In dit hoofdstuk zijn de kernpunten van de interim-controle overzichtelijk weergegeven. Deze worden verderop in de boardletter nader toegelicht. De onderwerpen linken dan ook door naar verdiepende teksten, die zijn te raadplegen door op het onderwerp te klikken.

Categorie	Onderwerp	Observatie en/of aanbeveling
<u>Algemeen</u>	Beeld interne beheersing Strategie Organisatieontwikkeling	- De interne beheersing van de gemeente is niet op orde. - Prioriteer de ambities en uitdagingen/vraagstukken, en maak daarbij expliciete en duidelijke keuzes. - Werk het plan uit, en bewaak vervolgens de voortgang van de uitvoering en de structurele borging van de resultaten.
<u>IT-omgeving</u>	Overall conclusie General IT controls – AFAS General IT controls – Decade en Suite	- Als gevolg van diverse tekortkomingen en aanbevelingen is het steunen op de interne-beheersingsmaatregelen in AFAS, Decade en Suite niet mogelijk in het kader van de jaarrekeningcontrole. - Draag zorg voor voldoende functiescheiding in het changemanagementproces, onderzoek de mogelijkheden met betrekking tot het ontvangen van een ISAE 3402- rapportage van serviceorganisatie IJK, en evalueer de ISAE3402-rapportages die zekerheid geven over de (mate van) betrouwbare werking van uitbestede processen. - Zorg voor een adequate opzet en implementatie, en borg de effectieve werking van de general IT controls (algemene IT-beheersingsmaatregelen) op uniforme basis. Besteed specifiek aandacht aan het tijdig afmelden van uitdiensttreders.
<u>Sociaal Domein</u>	Actuele ontwikkelingen Jeugdzorg Transformatie Jeugdzorg	- Nieuwe uitdagingen binnen het Sociaal Domein verdienen continue aandacht, waaronder monitoring van de financiële ontwikkeling van de zorgaanbieders. Gemeente Roermond speelt hier adequaat op in, daar periodieke verdiepingsonderzoeken worden uitgevoerd door een externe partij waardoor risico's tijdig in kaart worden gebracht. - Wij adviseren het college om stappen te zetten op het gebied van het opstellen van prognoses samenhangend met de jeugdzorg, zodat de ontwikkelingen hierin tijdig zichtbaar worden en bijsturen mogelijk is.
<u>Frauderisicomanagement</u>	Actuele frauderisicoanalyse Gebruik van data-analyse Structurele borging frauderisicomanagement Interne beheersing memoriaalboekingen	- Er heeft recentelijk een actualisatie van de frauderisicoanalyse plaatsgevonden, waarmee onze eerdere adviezen zijn opgevolgd. - Tegelijkertijd adviseren wij u om de mogelijkheden te onderzoeken van het gebruik van data-analyse om fraude en non-compliance te voorkomen en te detecteren. - De gemeente dient zorg te dragen voor een structurele borging van het frauderisicomanagement, middels het inbedden hiervan in de beheersomgeving. - Wij adviseren u om bij het implementeren van het nieuwe financieel systeem de mogelijkheid tot het systeemtechnisch afdwingen van een onafhankelijke controle bij het registreren van memoriaalboekingen tijdig te onderzoeken.

Bevindingen interim-controle 2023

Bestuurlijk relevante bevindingen en
aanbevelingen

Bevindingen interim-controle 2023

Onderwerp

**Interne beheersing |
Doorontwikkeling
tweedelijns controles en
positionering cluster
Control**

Boodschap

Verbijzonderde interne controles vervullen een belangrijke functie bij het tot stand brengen van good governance, en ondersteunen het management en de interne toezichthouders in hun verantwoordelijkheid de organisatie 'in control' te houden en daar verantwoording over af te leggen. In maart 2023 is het door cluster Control opgestelde document 'Strategie Interne Beheersing' vastgesteld door het college. Hierbij is, als inrichtingsprincipe voor de organisatie, het 'three-lines-of-defence'-model gebruikt en wordt de focus gelegd op het meer grip krijgen aan de voorkant van processen in de 1^e lijn.

In de eerste lijn worden zaken uitgevoerd als: processen, richtlijnen, functiescheiding, en geautomatiseerde en handmatige controles. Binnen de gemeente Roermond zijn de clustermanagers verantwoordelijk voor de inhoud en kwaliteit van de primaire processen (1^e lijn). Zij worden daarbij ondersteund door de deskundigheid van de clusters Bedrijfsondersteuning en Bedrijfsvoering (2^e lijn). De tweede lijn vervult een belangrijke rol in het bewaken en verbeteren van de bedrijfsvoering in de eerste lijn. In het kader van de aankomende rechtmatigheidsverantwoording adviseren wij u om tweedelijns controles te gaan vormgeven en de uitgevoerde controlewerkzaamheden zichtbaar vast te leggen. Tevens is het belangrijk dat de bevindingen van de tweede lijn worden vastgelegd en dat er zichtbaar follow-up wordt gegeven aan de punten die worden gesignaleerd. In dit verlengde hiervan adviseren wij u derhalve om de uitkomsten van de gesprekken tussen het cluster Bedrijfsondersteuning (2^e lijn) en de clustermanagers (1^e lijn) gestructureerd vast te leggen en het opvolgen van de bevindingen te bewaken. De werkzaamheden en het vastleggen van de tweedelijnscontroles worden nu centraal uitgevoerd door het cluster Control, waar ook de derdelijnscontrole is belegd. Met het laten uitvoeren en vastleggen van deze controles door de tweede lijn komt het 'three lines of defence-model' echter meer tot zijn recht. Wij hebben vastgesteld dat er in 2023 een doorontwikkeling heeft plaatsgevonden binnen het cluster Control (3^e lijns controlewerkzaamheden). Daarentegen is er geen zichtbare ontwikkeling van de tweedelijns controles ten opzichte van voorgaand jaar.

Door middel van verbijzonderde interne controles, centraal gepositioneerd bij het cluster Control, wordt de leiding van de ambtelijke organisatie voorzien van aanvullende informatie over de kwaliteit van de sturing en beheersing (3^e lijn). Hiervoor heeft het cluster Control ook voor 2023 een interne-controleplan opgesteld, dat door het college B&W is vastgesteld. Tijdens de interim-controle hebben wij kennisgenomen van het interne-controleplan. Wij zijn van mening dat dit plan een goed en gestructureerd inzicht geeft in:

- De controleaanpak, inclusief de planning van de controles, die aansluit op de planning van de jaarrekeningcontrole 2023.
- De risicoanalyse per proces, uitgaande van het toetsingskader, waarbij mogelijke risico's worden beschreven en ingeschat op basis van omvang, opmerkingen in onze rapportages 2022 en overige risico's.
- De uitgevoerde werkzaamheden volgens het werkprogramma en de onderliggende documentatie.
- Eventueel geconstateerde afwijkingen, waarbij deze worden voorzien van een oorzaakanalyse en er in overleg met de verantwoordelijke clustermanagers actiepunten worden geformuleerd, gericht op het voorkómen van verdere afwijkingen.

Belangrijk is ook om te constateren dat het interne-controleplan en de rapportages van het cluster Control het College van B&W in staat stellen om verantwoording af te leggen over de drie rechtmatigheids-criteria, te weten: het voorwaarden criterium, het begrotingscriterium en het criterium misbruik & oneigenlijk gebruik. U bent op dit moment bezig met het vormgeven van de rapportages die voortvloeien uit de uitgevoerde interne-controlewerkzaamheden. Wij merken op dat het cluster Control momenteel organisatorisch is gepositioneerd onder de directeur bedrijfsvoering. Ook de kwaliteitsmedewerker AO/IC Sociale Zaken is niet onafhankelijk gepositioneerd in de organisatie. Hiermee is de onafhankelijke positie van zowel Control als de kwaliteitsmedewerker AO/IC Sociale Zaken, niet gewaarborgd. In dit kader adviseren wij de gemeente om het cluster Control onafhankelijk in de organisatie te positioneren. Het belang van deze onafhankelijke positionering hebben wij vorig jaar eveneens met de auditcommissie besproken. Wij hebben van u vernomen dat het voornemen bestaat om het cluster Control in de nabije toekomst rechtstreeks verantwoording te laten afleggen aan de gemeentesecretaris. Wij onderschrijven dit en adviseren u om dit voornemen verder te concretiseren.

Bevindingen interim-controle 2023

Onderwerp

**Interne beheersing |
Betrouwbaarheid en
continuïteit
geautomatiseerde
gegevensverwerking**

Boodschap

Inleiding

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole 2023 hebben wij een update uitgevoerd van de follow-up van de bevindingen uit de IT-audit en de IT-werkzaamheden van voorgaand jaar. Hierbij is door ons, op basis van gesprekken met de betrokken functionarissen, de voortgang van de bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid van de GITC's onderzocht voor AFAS (personeels- en salarisadministratie), Decade (financiële administratie) en Suite (voor het Sociaal Domein: uitkeringen, Wmo en Jeugd).

Wij hebben hierbij enkel IT-werkzaamheden verricht met betrekking tot de opzet en het bestaan van de interne-beheersing(smaatregelen), en dus niet gekeken naar de werking, monitoring en/of eventuele continue verbetering. De reden hiervoor is dat wij vanwege de bestaande aandachtspunten naar aanleiding van de IT-audit en de overige IT-werkzaamheden nog niet volledig op de effectieve werking van de interne beheersing kunnen steunen. Wel hebben wij op basis van onze werkzaamheden inzichten verkregen en documentatie ontvangen die het mogelijk maken een verwachting op te bouwen wat betreft de vraag of de werking, monitoring en/of eventuele continue verbetering (na het opvolgen van onze aandachtspunten) eenvoudig te toetsen zouden zijn. De hierna weergegeven bevindingen en conclusies zijn een weerspiegeling van deze, tot de opzet en het bestaan beperkte, werkzaamheden.

AFAS HRM

Vorig jaar zijn de detailbevindingen rondom de IT-audit op AFAS HRM separaat met u gedeeld middels de rapportage "Gemeente Roermond IT-audit observaties 2022" d.d. 18 november 2022, met kenmerk DG/dd/22-1932. Ten tijde van de interim-controle hebben wij de opvolging van de bevindingen conform voornoemde rapportage beoordeeld. Ons algehele beeld is dat de gemeente enkele bevindingen heeft opgevolgd. Wij onderschrijven dit, maar benadrukken tevens het belang van het tijdig opvolgen van de overige bevindingen. Onderstaand hebben wij de belangrijkste bevindingen opgenomen die nog niet door de gemeente zijn opgevolgd:

- Serviceorganisatie IJK heeft geen ISAE 3402-rapportage verstrekt. Wij zijn van mening dat een dergelijke ISAE-rapportage van toegevoegde waarde is voor de gemeente, aangezien de serviceorganisatie belangrijke wijzigingen doorvoert ten behoeve van de gemeente. Wij adviseren u om deze ISAE-rapportage alsnog op te vragen en de noodzaak van deze rapportage te bespreken met IJK.
- Middels (systeem)inspectie hebben wij vastgesteld dat een medewerker van de externe partij IJK superuser rechten heeft binnen AFAS en hiermee mutaties kan doorvoeren in gebruikersrechten, zonder een door de gemeente gedefinieerd proces te volgen. Het risico bestaat dat externe leveranciers toegang hebben tot rechten die niet (langer) nodig zijn om hun contractueel overeengekomen werkzaamheden uit te voeren. Dit leidt tevens tot mogelijke functiescheidingsconflicten. Wij adviseren de Gemeente Roermond om een controle in te richten om toegang tot het account te beperken of uitgevoerde activiteiten met het account te monitoren.
- Wij hebben vastgesteld dat er geen sprake is van een periodieke review op mogelijke functiescheidingsconflicten. In het verlengde hiervan is door ons geconstateerd dat de externe partij IJK toegang heeft tot het klaarzetten en uitvoeren van betaalbestanden, hetgeen beperkt zou moeten blijven tot de business. Wij adviseren u een mitigerende controle in te richten, waarbij handelingen die zijn verricht door medewerkers met ongewenste rechten worden gemonitord. Tevens adviseren wij u om een procedure in te richten die waarborgt dat er periodieke reviews worden uitgevoerd op ongewenste rechten en rollencombinaties, waarbij tevens vooraf mogelijke functiescheidingsconflicten worden beschreven op basis van ongewenste combinaties van rechten en rollen.
- Binnen het changemanagementproces is er geen sprake van functiescheiding tussen het ontwikkelen van de wijzigingen en het doorvoeren daarvan. Beide wordt namelijk door de functioneel beheerder uitgevoerd. Wij adviseren u om zorg te dragen voor een adequate functiescheiding binnen het changemanagementproces.
- Wij hebben vastgesteld dat de gemeente niet beschikt over een formeel proces omtrent het wijzigingsbeheer. Daarnaast hebben wij vastgesteld dat het voor de gemeente momenteel niet mogelijk is om een duidelijk overzicht te genereren van alle geïmplementeerde configuratie-wijzigingen binnen het systeem. Tot slot hebben wij vastgesteld dat ten aanzien van de ticketing tool Topdesk de resultaten in het uitgegeven ISAE3000 rapport over 2022 door ICTMNL (beheerorganisatie van onder andere de Topdesk-tool) niet beschikbaar zijn voor de gemeente Roermond. Hierdoor hebben wij niet vast kunnen stellen of het beheer van Topdesk betrouwbaar is ingericht door ICTMNL.

Bevindingen interim-controle 2023

Onderwerp

**Interne beheersing |
Betrouwbaarheid en
continuïteit
geautomatiseerde
gegevensverwerking
(vervolg)**

Boodschap

Aanvullend op de bevindingen op de voorgaande pagina hebben wij geconstateerd dat de ISAE 3402-rapportage van AFAS HRM niet diepgaand genoeg wordt geanalyseerd, met als gevolg dat de risico's momenteel niet voldoende in kaart zijn gebracht. Wij adviseren u om de verantwoordelijkheden van de klant (gemeente Roermond), zoals die blijken uit de ISAE 3402-rapportage, inzichtelijk te maken en op basis hiervan acties uit te zetten om te acteren op de mogelijke risico's die voortvloeien uit de ISAE 3402-rapportage.

Naar aanleiding van de, in het najaar van 2022, uitgevoerde IT-audit hebben wij vastgesteld dat er sprake is van diverse tekortkomingen en aanbevelingen, zodat het gegeven dat het steunen op de interne-beheersingsmaatregelen in AFAS niet mogelijk is in het kader van de jaarrekeningcontrole. Voor een nadere toelichting op de bevindingen verwijzen wij naar de voorgaande pagina.

Los van de vorig jaar uitgevoerde IT-audit op AFAS, hebben wij gedurende de interim-controle 2023 diverse werkzaamheden verricht met betrekking tot de opzet en het bestaan van de interne-beheersing(smaatregelen) binnen het personeelsproces. Hierbij is door ons vastgesteld dat de medewerkers van de salarisadministratie enerzijds rechten hebben om mutaties in de salarissen door te voeren, terwijl zij anderzijds rechten hebben om de bankrekeningnummers van personeelsleden te muteren. Hierdoor is sprake van functievermenging tussen de personeels- en de salarisadministratie, met als risico dat er ongeautoriseerde wijzigingen in de bankrekeningnummers worden doorgevoerd. Wij rapporteren reeds meerdere jaren over het ontbreken van een adequate functiescheiding in het primaire personeelsproces en benadrukken dan ook het belang van het, op korte termijn, borgen hiervan. Wij hebben met u afgestemd dat er aanvullende werkzaamheden zullen worden verricht om na te gaan of er geen onrechtmatige wijzigingen in de personeelsadministratie zijn doorgevoerd.

Decade en Suite (voor het Sociaal Domein)

Wij hebben diverse IT-werkzaamheden verricht betreffende de opzet en het bestaan van de interne-beheersing(smaatregelen) ten aanzien van de applicaties Decade (financiële administratie) en Suite (voor het Sociaal Domein: uitkeringen, Wmo en Jeugd). Hieruit volgen de bevindingen die onderstaand nader zijn toegelicht:

Tijdig afmelden van uitdiensttreiders

Het afmelden van de rechten van gebruikers is afhankelijk van een Topdesk ticket, die wordt geïnitieerd door de leidinggevende. Aangezien er geen sprake is van een automatische koppeling tussen de applicaties, is het afmelden van de rechten afhankelijk van deze handmatige actie. Tijdens het uitvoeren van onze werkzaamheden hebben wij dan ook geconstateerd dat de rechten van een uitdiensttreder niet tijdig zijn ingetrokken, zodat deze functionaris nog rechten had in de systemen terwijl hij reeds uit dienst was. Wij merken hierbij op dat de inloggegevens tot de centrale server wel tijdig waren geblokkeerd. Ons advies is om een procedure te implementeren die waarborgt dat de rechten van uitdiensttreiders tijdig worden ingetrokken. Tevens adviseren wij u om met terugwerkende kracht te controleren of er sprake is van uitdiensttreiders van wie de rechten niet tijdig zijn ingetrokken. Indien dit het geval is, dient de logging van de betreffende uitdiensttreder te worden geanalyseerd, om na te gaan of het account niet meer is gebruikt na de datum van de uitdiensttreding.

Periodieke analyse functiescheidingsconflicten

Wij hebben vastgesteld dat er geen sprake is van een periodieke review op mogelijke functiescheidingsconflicten. In het verlengde hiervan is geconstateerd dat de externe partij IJK toegang heeft tot het klaarzetten en uitvoeren van betaalbestanden, hetgeen beperkt zou moeten blijven tot de business. Wij adviseren u een mitigerende controle in te richten, waarbij de door medewerkers met ongewenste rechten uitgevoerde handelingen worden gemonitord. Tevens adviseren wij u om een procedure in te richten die waarborgt dat er een periodieke review van ongewenste rechten en rollencombinaties wordt uitgevoerd.

Bevindingen interim-controle 2023

Onderwerp	Boodschap
Sociaal domein Transformatie Jeugdzorg (hervormingsagenda)	Transformatie Jeugdzorg en financiële vertaling naar de begroting In samenwerking tussen cliëntenorganisaties, professionals, aanbieders, de gemeenten (VNG) en het Rijk is de Hervormingsagenda jeugd 2023-2028 ontwikkeld, die op 20 juni 2023 definitief is vastgesteld. Doelstelling van deze hervormingsagenda is het structureel aanpakken van knelpunten in de jeugdzorg, naast het financieel houdbaar maken van het jeugdzorgstelsel voor de toekomst. De gemeente Roermond heeft lokaal het programma 'Kiezen voor kansen 2023-2028' opgesteld, waarin aangescherpte contouren, doelen en aanpakken zijn geschetst. Hiermee wordt er op lokaal niveau invulling gegeven aan de hervormingsagenda Jeugd 2023-2028. Een financiële vertaling van de doelen en een aanpak voor de verwachte kostenbesparingen in de toekomst zijn door de gemeente echter nog niet opgesteld. Wij adviseren u om de gedefinieerde beïnvloedingsmogelijkheden te vertalen naar de verwachte financiële impact, zodat een en ander kan worden meegenomen bij het maken van weloverwogen bestuurlijke keuzes. Tegelijkertijd merken wij op dat er door de gemeente nog geen concrete invulling is gegeven aan de regionale en bovenregionale aspecten van de hervormingsagenda. Wel zijn de middelen hiervoor door de gemeente Roermond gereserveerd. Daarbij zien wij dat het Sociaal Domein op het gebied van het onderdeel Jeugd sterk in beweging is. Waar de instroom landelijk lijkt te stabiliseren, is een toename van de zorgzwaarte zichtbaar. Dit maakt dat de prognose van de kosten van de jeugdzorg steeds complexer wordt, maar daarmee niet minder belangrijk. Wij adviseren het college om stappen te zetten op het gebied van het opstellen van prognoses samenhangend met de jeugdzorg, zodat de ontwikkelingen hierin tijdig zichtbaar worden en bijsturen mogelijk is. Een voorbeeld hiervan is het meenemen van marktontwikkelingen bij het opstellen van deze prognoses.
Sociaal domein Contractmanagement en data-analyse	Contractmanagement en het gebruik van data-analyse Contractmanagement omvat alle werkzaamheden die de gemeente uitvoert teneinde na te gaan of de gedeclareerde zorgkosten overeenkomen met de tussen de zorgaanbieders en de gemeente gemaakte afspraken. Dit betekent dat de organisatie nagaat of de declaraties overeenkomen met de beschikkingen die zijn verstrekt aan de burgers, of ze in overeenstemming zijn met de contracten die zijn afgesloten met de zorgaanbieders, en of voor de gedeclareerde zorg ook een prestatie is geleverd door de zorgaanbieder. Hierbij is zowel de kwaliteit als de kwantiteit van belang. De gemeente Roermond voert verschillende activiteiten uit om de prestatielevering te onderbouwen, waaronder klanttevredenheidsonderzoeken, het beoordelen van herindicaties, het structureel voeren van evaluatiegesprekken en het periodiek beoordelen van eventuele klachten. Hoewel dit volstaat voor het onderbouwen van de prestatielevering, zegt dit slechts in beperkte mate iets over de kwaliteit van de geleverde zorg. Binnen het Sociaal Domein zijn er veel data beschikbaar waarmee de gemeente, door middel van het analyseren van deze data, beter kan sturen en waardoor er betrouwbaardere prognoses kunnen worden opgesteld. Wij merken op dat periodieke data-analyse middels onder andere power BI ertoe leidt dat er sprake is van een doorontwikkeling van de interne-beheersomgeving binnen het Sociaal Domein. Hierdoor is de gemeente in mindere mate afhankelijk van de productieverantwoordingen van zorgaanbieders en heeft ze tussentijds meer inzicht in trends en ontwikkelingen.

Bevindingen interim-controle 2023

Onderwerp	Boodschap
Grondexploitatie Roerdelta fase 2	Grondexploitatie – Roerdelta fase 2 Bij de gemeente Roermond is sprake van één grondexploitatie, zijnde Roerdelta. Voor Roerdelta fase 2 is op dit moment een actuele grondexploitatie opgesteld. Daarnaast heeft de gemeente reeds een bedrag gereserveerd in de meerjarenbegroting voor investeringen in de openbare ruimte voor zowel fase 2 als 3 ten bedrage van circa € 8,2 miljoen. Daarmee zijn alle verwachte kosten geraamd op basis van de kennis die de gemeente hier op dit moment van heeft. Voor wat betreft de grondexploitatie, wordt in 2023 het stedenbouwkundig plan verder uitgewerkt en er worden voorbereidingen getroffen voor het starten van de planologische procedure. Verwacht wordt dat in Q1-2024 het stedenbouwkundig plan gereed is en kan worden voorgelegd aan de gemeenteraad. De uiteindelijke besluitvorming over het stedenbouwkundig plan door de raad is relevant voor de toekomstige prognose van nog te realiseren kosten en nog te realiseren opbrengsten die zijn ingerekend in de grondexploitatie. Wij attenderen u er derhalve op dat er naar aanleiding van de besluitvorming over het stedenbouwkundig plan een tijdige actualisatie van de grondexploitatie dient plaats te vinden, zodat de juiste verwerking hiervan in de jaarstukken 2023 kan worden gewaarborgd.
Management override of controls – Interne beheersing	Management override of controls Wij hebben in de afgelopen jaren gerapporteerd over het proces rondom memoriaalboekingen. Memoriaalboekingen krijgen bijzondere aandacht tijdens onze controle, omdat met deze boekingen de interne beheersing van de processen kan worden doorbroken en alle mogelijke mutaties in de financiële administratie kunnen worden doorgevoerd. Wij hebben geconstateerd dat u in het proces van het maken van memoriaalboekingen middels een 4-ogenprincipe (iedere ingevoerde memoriaalboeking wordt door een andere medewerker gecontroleerd) voldoende controletechnische functiescheiding heeft aangebracht. Deze controle wordt echter niet systeemtechnisch afgedwongen, waardoor het nog steeds mogelijk is om zelfstandig memoriaalboekingen te maken zonder dat hier door een onafhankelijke functionaris een controle op wordt verricht. Wij hebben van u vernomen dat deze functiescheiding vanwege technische belemmeringen in het systeem niet kan worden doorgevoerd in de financiële administratie Decade. Derhalve adviseren wij u, met het oog op het overgaan op een nieuw financieel systeem in de nabije toekomst, de systeemtechnische mogelijkheden hiervan tijdig te onderzoeken. Wel hebben wij geconstateerd dat achteraf door Control, een integrale controle wordt uitgevoerd op alle memoriaalboekingen waarbij wordt vastgesteld of er bij iedere memoriaal sprake is van een vierogen-principe. Uit deze controle over het eerste halfjaar is gebleken dat slechts in één geval dit niet als zodanig is toegepast. Wij vragen u deze controlewerkzaamheden te continueren voor 2023 en de jaren erna tot het moment dat de systeemtechnische functiescheiding is doorgevoerd. Met bovenstaande constatering is een belangrijke randvoorwaarde voor het beheersen van de memoriaalboekingen ingevuld. Door dit systeemtechnisch in te richten, kan dit verder worden verbeterd. De gemeente is door de controle van het cluster Control nu in staat om een interne-beheersingsmaatregel op te zetten en deze te implementeren in het proces. Hierbij valt te denken aan het uitvoeren van een collegiale toetsing in de lijn op de geboekte journaalboekingen en een verbijzonderde interne controle hierop. Dit alles gedocumenteerd buiten de financiële administratie om, en gericht op risico's. Hierbij is het mogelijk om handmatige journaalboekingen risicogericht te controleren, waarbij de aandacht gevestigd kan worden op risicovolle boekingen. Te denken valt hierbij aan het soort boeking, de omvang ervan, of de periode. Wij adviseren u interne-beheersingsmaatregelen preventief te implementeren in het proces, om daarmee te borgen dat risicovolle memoriaalboekingen op de juiste wijze en rechtmatig worden gemaakt en verwerkt.

Bevindingen interim-controle 2023

Onderwerp

Boodschap

Frauderisicomanagement | Frauderisicoanalyse en structurele borging frauderisicomanagement

Frauderisicoanalyse en structurele borging frauderisicomanagement

In eerdere rapportages hebben wij het belang van een adequate frauderisicoanalyse binnen uw organisatie benadrukt en hebben wij diverse aanbevelingen gedaan met betrekking tot het verder doorontwikkelen van de reeds aanwezige frauderisicoanalyse. Deze aanbevelingen betroffen name toe het uitvoeren van een kans-impactanalyse en het benoemen van de restrisico's op basis van de risicobereidheid van de gemeente. Het bepalen van de risicobereidheid en het benoemen van de restrisico's is een randvoorwaarde bij het opstellen van de frauderisicoanalyse. Het doel van het evalueren van het restrisico is het identificeren van eventuele lacunes in het controlekader. Wij zijn verheugd te constateren dat voornoemde aanbevelingen zijn opgevolgd tijdens het actualiseren van de frauderisicoanalyse door het cluster Control, met input van de ambtelijke organisatie, in het voorjaar van 2023.

Tegelijkertijd hebben wij vastgesteld dat er in de huidige frauderisicoanalyse geen gebruik is gemaakt van data-analyse om fraude en non-compliance te voorkomen en te detecteren. Het inzetten van data-analyse in het kader van de frauderisicobeheersing is een beproefde methode om bestaande en nieuwe vormen van fraude en non-compliance in een zo vroeg mogelijk stadium te herkennen en verliezen te beperken of geheel te voorkomen.

Om zorg te dragen voor een structurele borging van het frauderisicomanagement middels het inbedden hiervan in de beheersomgeving, geven wij u graag onderstaande zaken in overweging:

- Overweeg om in het beleid te verankeren op welke wijze en met welke frequentie de frauderisicoanalyse periodiek wordt geactualiseerd. Gedacht kan bijvoorbeeld worden aan een partieel roulerende wijze, waarbij de frauderisicoanalyse voor alle werkprocessen iedere drie jaar wordt geactualiseerd.
- Combineer het frauderisicomanagement met andere bedrijfsvoeringsthema's waarbij het ook gaat om het beheersen van risico's. Denk hierbij aan: (financiële) rechtmatigheid, fiscaliteiten, informatiebeveiliging en privacy.
- Veranker de uitkomsten van de frauderisicoanalyse (hoofdpijnen en belangrijkste keuzes) ten minste jaarlijks in de bestuurlijke agenda, om voor de belangrijkste onderwerpen de gekozen risicobereidheid te overwegen en vast te stellen.
- Agendeer de aanpak van het frauderisicomanagement met de (commissies van de) gemeenteraad en communiceer proactief over de gemaakte keuzes. Voer hierbij de dialoog over de risicobereidheid van de gemeente, de gemaakte afwegingen en de prioriteiten daarbij.

Aandachtspunt | Voorziening groot onderhoud gemeentelijke accommodaties

Onderhoudsplan voorziening groot onderhoud gemeentelijke gebouwen

De grootste voorziening in de jaarstukken van de gemeente Roermond is de voorziening groot onderhoud gemeentelijke gebouwen. De gemeente heeft in 2020 deze onderhoudsvoorziening herijkt, op basis van een onderhoudsplan dat door een onafhankelijke externe partij is opgesteld. Ten tijde van de interim-controle hebben wij vastgesteld dat er, onder andere als gevolg van de COVID-19-periode in combinatie met personele krapte, sprake is van een achterstand in het realiseren van het geplande onderhoud tot en met november 2023, ter hoogte van € 2,7 miljoen. Wij hebben van u vernomen dat het onderhoudsplan op korte termijn zal worden geactualiseerd. Voorafgaand aan het opmaken van de jaarrekening 2023 dient de gemeente een analyse op te stellen waarin inzichtelijk wordt gemaakt wat de omvang is van het in totaal nog niet uitgevoerde onderhoud ten opzichte van het geplande onderhoud tot en met eind 2023. De financiële impact hiervan op de (jaarlijkse dotatie in de) onderhoudsvoorziening dient te worden verwerkt in de jaarstukken.

Aandachtspunten jaarrekeningcontrole 2023

Aandachtspunten jaarrekeningcontrole 2023

Onderwerp	Boodschap
Administratieve verwerking van o.a. MVA, FVA, Bankboek en debiteuren Administratieve vastlegging	In het accountantsverslag 2022 hebben wij u enkele aanbevelingen gedaan inzake het administratief vastleggen van de onderstaande zaken: - Wij hebben u geadviseerd om alle posten die onder de financiële vaste activa vallen, op te nemen in de staat van vaste activa. Wij hebben ten tijde van de interim-controle kennisgenomen van de staat van vaste activa zoals die wordt gebruikt voor het uitvoeren van de interne controle. Hieruit maken wij op dat niet alle posten zijn opgenomen. - Ook constateren wij op basis van het voorgaande dat de staat van de vaste activa niet het gewenste inzicht geeft in de verschillende BBV-categorieën. De gemeente dient hierop handmatige aanpassingen door te voeren om het inzicht conform het BBV in de jaarrekening te creëren. Deze aanpassingen zijn echter foutgevoelig. Wij benadrukken ons advies om de staat van de vaste activa bij het overstappen op een nieuw financieel pakket in overeenstemming met het BBV in te richten. - Wij wijzen u erop dat wij voor aanvang van de controle van de jaarrekening van uw gemeente verwachten dat zij de overlopende posten beoordeelt op ouderdom, een voldoende gedegen onderbouwing, en een juiste rubricering. In het kader hiervan vragen wij tevens uw aandacht voor het controleren van de juiste rubricering van de uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar in de verschillende BBV categorieën. - Tijdens onze controle hebben wij vastgesteld dat de gemeente Roermond bij het boeken van het bankboek het totaalsaldo per dag conform het bankafschrift boek, in plaats van de afzonderlijke banktransacties. Dit leidt tot een onoverzichtelijk bankboek en tot dubbele boekingen in de financiële administratie, wat onzes inziens ongewenst is. Momenteel zijn wij met de gemeente in gesprek, teneinde vóór de jaarrekeningcontrole 2023 opvolging te geven aan voornoemde bevinding.
Volledigheid balansdossier en onderbouwing overlopende posten	De gemeente heeft tijdens de jaarrekeningcontrole 2022 voorafgaand aan de controle van de overlopende posten een kwaliteitstoets uitgevoerd op de nog te betalen en nog te ontvangen bedragen. Deze kwaliteitstoets heeft eraan bijgedragen dat de controle van de overlopende posten soepeler is verlopen dan in voorgaande jaren. Hier is voor de gemeente richting de toekomst echter nog een verbeterslag in te maken. Deze verbeterslag betreft met name de hoeveelheid manuele boekingen en correctieboekingen, die uiteindelijk leiden tot het verantwoorden van de overlopende posten in de jaarstukken. Tevens vragen wij uw aandacht voor het doorvoeren van verbeteringen in het balansdossier, met het oog op het verhogen van de kwaliteit, zodat het controleproces nog efficiënter kan verlopen. Het proces is vorig jaar efficiënt verlopen, vanwege enerzijds de betrokkenheid en inzet van de interne medewerkers, maar ook door het extern inhuren van medewerkers. Het is wat ons betreft een belangrijk aandachtspunt om de kwaliteit, waar nu medewerkers voor worden ingehuurd, primair te borgen in de ambtelijke organisatie. Tevens vragen wij uw aandacht voor de aanwezigheid van een volledig balansdossier bij de start van onze controlewerkzaamheden, waarop een kwaliteitstoets heeft plaatsgevonden.
Voorziening dubieuze debiteuren Sociale Zaken Uitkeringen Sociale Zaken	Tijdens de interim-controle hebben wij vastgesteld dat de gemeente nog geen controlewerkzaamheden heeft uitgevoerd die betrekking hebben op de voorziening dubieuze debiteuren sociale zaken. De verslaggevingsvoorschriften BBV geven aan dat in casu een combinatie van een statische en een dynamische methode ten grondslag dient te liggen aan deze voorziening. Wij attenderen u erop dat het van belang is de populatie tijdig in kaart te brengen, de steekproef te bepalen op basis van de veronderstellingen conform onderliggende position paper, en op basis hiervan de werkzaamheden uit te voeren. Daarnaast vragen wij u dit in het primaire proces te verankeren, zodat de voorziening periodiek wordt geactualiseerd. Dit is nu procesmatig nog niet door de gemeente belegd binnen de organisatie. Wij hebben van u vernomen dat de gemeente eerdergenoemde werkzaamheden gaat uitvoeren per jaareinde.

Aandachtspunten jaarrekeningcontrole 2023

Onderwerp	Boodschap
Administratie van derden Administratieve vastlegging	De gemeente voert de administratie inzake het Regionaal Mobiliteitsorgaan (hierna: RMO). Reden hiervoor is dat het RMO geen juridische rechtsvorm kent. Wij stellen vast dat de transacties inzake het RMO als gevolg hiervan door de administratie van gemeente Roermond lopen, en leiden tot diverse activa- en passivaposities in de jaarstukken van de gemeente. Dit vervuult de administratie en kan in bepaalde gevallen impact hebben op de kengetallen. Ook bemoeilijkt dit de verslaggeving over en de controle van deze posities. Net als in eerdere jaren heeft dit bovendien geleid tot correcties ten tijde van de jaarrekeningcontrole. Wij adviseren u, naar analogie van onze eerdere adviezen, te onderzoeken hoe adequaat inzicht in de administratie verbeterd kan worden voor het RMO, om bovengenoemde nadelen te voorkomen.
Waardering Godsweetersingel 10	Naar aanleiding van een door een externe partij uitgevoerde taxatie heeft de gemeente de boekwaarde van Godsweetersingel 10 in 2020 afgewaardeerd. In de tussenliggende periode zijn door het college besluiten genomen rondom de bestuurlijke intentie en het mogelijk gebruik van dit pand. Deze kunnen effect hebben op de waardering van het pand en zijn daarom relevant te analyseren in relatie tot de waardering van het pand. Tevens merken wij op dat de huidige taxatie reeds enkele jaren oud is. In dit kader vragen wij u een hernieuwde taxatie uit te voeren die aansluit bij de huidige bestuurlijke intentie van het pand.
Position paper SiSa-bijlage met indicator € 0	Jaarlijks maakt de SiSa-bijlage deel uit van de jaarrekening van de gemeente Roermond. Een aandachtspunt voor de jaarrekening 2023 zijn wederom de nieuwe SiSa-regelingen en de SiSa-regelingen die vorig jaar nog nul-verantwoordingen betroffen, maar dit jaar wel zullen leiden tot een verantwoording. Dit zal extra capaciteit vragen van de ambtelijke organisatie en van de externe accountant. Wij vragen uw college de noodzakelijke ambtelijke capaciteit hiervoor beschikbaar te maken, om opnieuw voldoende controlezekerheid over uw jaarrekening te kunnen verkrijgen. Tevens ontvangen wij bij de start van de jaarrekeningcontrole graag een position paper waarin per, in de SiSa-bijlage ingevulde, 0-indicator is toegelicht waarom deze € 0 terecht is.

Aandachtspunten jaarrekeningcontrole 2023

Onderwerp

Boodschap

Rechtmatigheids- verantwoording

De rechtmatigheidsverantwoording is per 1 januari 2023 in werking getreden. De verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders voor de rechtmatigheid wordt hiermee benadrukt, doordat het college een verantwoording over de rechtmatigheid moet gaan afgeven, in plaats van dat de accountant dit doet. De accountant geeft vanaf de jaarrekening 2023 een getrouwheidsoordeel over de rechtmatigheidsverantwoording. Dit betekent dat de accountant nagaat of de rechtmatigheidsverantwoording van het college een getrouwe weergave is van de mate waarin het college rechtmatig heeft gehandeld. Het uitgangspunt van de wetgever is dat de reikwijdte van de verantwoording die door het college wordt afgelegd niet wijzigt ten opzichte van de situatie waarin de accountant een rechtmatigheidsoordeel gaf.

In de Kadernota Rechtmatigheid 2023 is door de commissie BBV een nadere invulling gegeven aan de rechtmatigheidsverantwoording en aan de wijze waarop het college deze dient vorm te geven. Specifieke vereisten die de totstandkoming van de rechtmatigheidsverantwoording moeten onderbouwen, worden hierin behandeld. Het is van belang dat de gemeente de richtlijnen uit deze Kadernota nauwgezet opvolgt, om daarmee over een gedegen basis te beschikken voor het opstellen van de rechtmatigheidsverantwoording. Wij lichten onderstaand enkele belangrijke aspecten hiervan toe.

Actualisatie verordeningen

Doordat het college formeel verantwoordelijk is voor het controleren van de rechtmatigheid en daarover dient te rapporteren in de jaarstukken, vervalt hiermee het oordeel van de accountant voor wat betreft het onderdeel rechtmatigheid. Dit betekent ook dat de Controleverordening (ex art. 213 Gemeentewet) door de gemeente dient te worden aangepast, om hieraan invulling te geven. De VNG heeft hiertoe een geactualiseerde modelverordening opgesteld, die hierin de basis voor kan worden gebruikt.

Naast de Controleverordening kent de gemeente ook de Financiële verordening (ex art. 212 Gemeentewet). De VNG heeft ook hiervoor een geactualiseerde modelverordening opgesteld, met enkele specifieke aanpassingen/toevoegingen die voortkomen uit de Kadernota Rechtmatigheid 2023. In de modelverordening wordt bijvoorbeeld invulling gegeven aan de verantwoordings- en rapportagegrens die de gemeenteraad dient vast te stellen en aan het vaststellen van het autorisatieniveau van de begroting waarbinnen het college uitgaven mag doen.

Controleprotocol

Vanuit de controle over de boekjaren tot en met 2022 bent u eraan gewend met een controleprotocol te werken. In dit controleprotocol werden de goedkeuringstoleranties voor de accountantscontrole voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid vastgelegd. Vanaf 2023 gelden deze toleranties niet alleen voor de accountant (voor wat betreft het getrouwheidsoordeel), maar ook voor het college (voor wat betreft het rechtmatigheidsoordeel; de zogenaamde 'verantwoordingsgrens'). In de modelverordeningen van de VNG is opgenomen dat de toleranties wat betreft de verantwoordings- en rapportagegrens worden verwerkt in de Financiële verordening. Daarnaast is het wellicht ook wenselijk voor de gemeente om deze toleranties nu in het controleprotocol op te nemen en deze tezamen met het normenkader door de gemeenteraad te laten vaststellen. Wij vragen uw aandacht hiervoor en benadrukken het belang van het tijdig door de gemeenteraad laten vaststellen van deze toleranties en van het normenkader.

Interne controleplan

In de rechtmatigheidsverantwoording leg het college verantwoording af over een drietal rechtmatigheidscriteria, te weten het voorwaarden criterium, het begrotingscriterium en het criterium inzake misbruik & oneigenlijk gebruik. De basis voor het toetsen van deze drie rechtmatigheidscriteria, als onderdeel van de rechtmatigheidsverantwoording, ligt in het interne controleplan van de gemeente. Op deze wijze geeft het college hier nadere invulling aan en toetst het deze criteria zichtbaar. Het door de gemeenteraad vastgestelde normenkader is hiervoor de basis. Dit moet leiden tot een toetsingskader in de vorm van specifieke werkplannen per financiële stroom of proces. Wij vinden het van belang te benadrukken dat de gemeente zorg draagt voor een passend tijdpad voor het uitvoeren van de interne controlewerkzaamheden en voor het trekken van conclusies als basis en onderbouwing voor de rechtmatigheidsverantwoording in de conceptjaarstukken over 2023.

Aandachtspunten jaarrekeningcontrole 2023

Onderwerp

Boodschap

Rechtmatigheids- verantwoording (vervolg)

Algemene aandachtspunten

Graag geven wij u nog enkele algemene aandachtspunten mee:

- Voor het door de gemeenteraad bepalen van het normenkader zijn bij wettelijke bepalingen alleen de financiële beheershandelingen van belang, zoals bijvoorbeeld de Europese aanbestedingsrichtlijnen. Voor de verordeningen geldt dat alle verordeningen deel uitmaken van het normenkader, voor zover deze bepalingen bevatten over financiële beheershandelingen. Andere besluiten van de gemeenteraad, dus niet zijnde verordeningen, met een kaderstellend karakter en die bepalingen bevatten inzake financiële beheershandelingen, zijn ook een verplicht onderdeel van het normenkader. Het is niet toegestaan dat de gemeenteraad haar eigen verordeningen buiten beschouwing laat bij de rechtmatigheidsverantwoording. Wel kan de gemeenteraad besluiten dat aan bepaalde onderdelen van verordeningen geen consequenties voor de financiële rechtmatigheid worden verbonden. Dat kan alleen als deze onderdelen niet verplicht voortvloeien uit hogere regelgeving. Collegebesluiten vallen niet onder de rechtmatigheidsverantwoording, tenzij de verantwoording hiervan verplicht is op basis van hogere regelgeving of raadsbesluiten c.q. verordeningen. In dit kader adviseert de Commissie BBV om de door de gemeenteraad aan het college gedelegeerde bevoegdheden niet op te nemen in het normenkader voor de rechtmatigheid.
- In het kader van de begrotingsrechtmatigheid heeft de Commissie BBV bepaald dat alle afwijkingen van de begroting (exploitatie en investeringen) geautoriseerd moeten worden door de gemeenteraad. Hiermee vraagt het college toestemming voor het te realiseren beleid en voor het besteden van het benodigde bedrag. De hiervoor noodzakelijke begrotingswijzigingen moeten tijdens het boekjaar zelf door de gemeenteraad zijn vastgesteld. Indien een wijziging niet meer in het jaar zelf is vastgesteld, zijn de bestedingen die afwijken van het begrotingsbedrag strikt genomen onrechtmatig en dient het college de afwijkingen (voor zover deze de verantwoordingsgrens te boven gaan) in de rechtmatigheidsverantwoording op te nemen. Uitgangspunt is dus dat iedere afwijking van de begroting onrechtmatig is. De Commissie BBV adviseert gemeenten om duidelijke afspraken te maken over de wijze waarop de begrotingsonrechtmatigheden in deze nieuwe situatie worden benaderd. Deze afspraken kunnen worden vastgelegd in de Financiële verordening. Zo kan de gemeente nader invullen op welk abstractieniveau de onrechtmatigheden in de rechtmatigheidsverantwoording door het college moeten worden opgenomen.
- Voor het rechtmatigheidsbegrip misbruik & oneigenlijk gebruik adviseren wij u te adresseren in hoeverre de gemeente beschikt over een (actueel) beleid en hoe dit in de interne-controlewerkzaamheden kan en dient te worden betrokken. De Kadernota Rechtmatigheid 2023 schetst diverse interne-beheersingsmaatregelen die moeten borgen dat er in de organisatie effectieve maatregelen zijn getroffen om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen, dan wel op te sporen. Het is aan de gemeente om er zorg voor te dragen dat dit rechtmatigheidsbegrip voldoende is afgehecht in de organisatie en dat daarover kan worden gerapporteerd.
- Voor wat betreft de verbonden partijen van de gemeente is onderscheid te maken naar diverse soorten verbonden partijen. Wij vragen u om – mede op basis van de toelichting in de Kadernota Rechtmatigheid 2023 – in kaart te brengen voor welke verbonden partijen er sprake is van invloed op de rechtmatigheidsverantwoording van de gemeente. Hierbij is het ook van belang te onderkennen of uw gemeente een centrumgemeente is. Zo kunnen ook de hiermee samenhangende financiële stromen worden betrokken in de rechtmatigheidsverantwoording.

Wij hebben met u afgesproken dat wij in een werksessie met de gemeenteraad, de toepassing van de rechtmatigheidsverantwoording verder uitwerken en toelichten.

Fraude

Vorig jaar heeft de beroepsorganisatie voor accountants, NBA, bepaald dat accountants vanaf het controlejaar 2022 in hun controleverklaring verplicht dienen te rapporteren over (hun werkzaamheden op het gebied van) fraude. Dit mag niet in algemene bewoordingen, maar moet specifiek zijn toegespitst op de klant, met aandacht voor de onderkende risico's, de uitgevoerde werkzaamheden, en - indien mogelijk en relevant - ook de uitkomsten van die werkzaamheden. In het afgelopen jaar hebben wij hier ook aandacht voor gehad en is dit in de controleverklaring toegevoegd als een separate paragraaf. In dit kader vragen wij uw blijvende aandacht voor (de beheersing van) fraude. De basis hiervoor en startpunt voor onze controle is een gedegen en actuele frauderisicoanalyse van uw gemeente. Ook voor het boekjaar 2023 is het van belang dat u de mogelijke kwetsbaarheden op het gebied van fraude onderkent in een frauderisicoanalyse, onderbouwd met de getroffen beheersingsmaatregelen en gekwantificeerd op basis van kans x impact. Deze frauderisicoanalyse zou in onze optiek een door het college vastgesteld document moeten zijn, waarover het college periodiek het gesprek voert met de auditcommissie en/of gemeenteraad. Zo blijft u in gesprek over en is er continu aandacht voor het onderwerp 'fraude'.

Aandachtspunten jaarrekeningcontrole 2023

Onderwerp	Boodschap
Aanpassingen BADO	Op basis van de huidige verwachtingen zal vanaf 2025 het Besluit accountantscontrole decentrale Overheden (BADO) worden aangepast. Hierbij wordt de goedkeuringstolerantie aangepast van 1% naar 2%. Daarnaast wordt ook de omvangsbasis aangepast. Op dit moment betreft dit de totale lasten, inclusief dotaties aan de reserves. Dit laatste komt te vervallen, zodat de omvangsbasis alleen de lasten omvat, exclusief de reservemutaties. Dit heeft in beginsel geen gevolgen voor de gemeente en/of voor controlewerkzaamheden die worden uitgevoerd in het kader van de rechtmatigheidsverantwoording. Wel kan dit betekenen dat er sprake is van impact op de omvang van uit te voeren controlewerkzaamheden vanaf boekjaar 2025, zoals het uitvoeren van detailcontroles. Op basis van de begroting 2025 kan een eerste inschatting gemaakt worden van de impact hiervan wat betreft het verschil tussen de boekjaren 2024 en 2025. Wij bespreken tijdig met u wat deze wijziging voor boekjaar 2025 betekent.

Bijlage

Reikwijdte van onze werkzaamheden

Reikwijdte van onze werkzaamheden

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel over de jaarrekening van 2023, teneinde vast te stellen dat deze een getrouw beeld geeft van de financiële positie van de gemeente Roermond, met inachtneming van de wettelijke bepalingen van het Besluit Begroting en Verantwoording.

Een jaarrekeningcontrole heeft niet als doel om enige zekerheid te geven over de kwaliteit van de interne organisatie. De controle bestaat uit een combinatie van controlewerkzaamheden, waaronder een risicoanalyse, analytische procedures, detailcontroles en, voor zover mogelijk en efficiënt, het testen van de interne-beheersingsmaatregelen die zijn gerelateerd aan en relevant voor de controle. Wij richten ons hierbij alleen op de interne-controleomgeving die relevant is voor onze oordeelsvorming over de jaarrekening.

De boardletter is gebaseerd op onze interim-controle als onderdeel van de jaarrekeningcontrole 2023. Volledigheidshalve merken wij op dat onze controlewerkzaamheden, analyse en evaluatie zijn uitgevoerd in het kader van de door uw gemeenteraad verstrekte opdracht tot controle van de jaarrekening 2023.

De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door ons als accountant van de gemeente Roermond toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van het risico dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten. Bij het maken van deze risico-inschattingen nemen wij de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe en rechtmatige beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden.

De risico-inschattingen hebben niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing. Hierdoor is onze analyse en evaluatie beperkter dan deze zou zijn geweest in het kader van een opdracht tot het geven van een oordeel over de opzet, het bestaan en de efficiency van de interne beheersing als geheel en bestrijkt deze daarom niet noodzakelijkerwijs alle in de interne organisatie vervatte tekortkomingen.

Daarnaast is onze controle niet specifiek gericht op het ontdekken van fraude. Indien wij aangesteld zouden zijn om een fraudeonderzoek bij de gemeente Roermond uit te voeren, zouden wij wellicht andere bevindingen hebben geconstateerd en observaties hebben gerapporteerd dan die welke nu zijn opgenomen in deze boardletter.

Onder Deloitte wordt verstaan één of meer van Deloitte Touche Tohmatsu Limited (“DTTL” of “Deloitte Global”), haar wereldwijde netwerk van member firms en aan hen verbonden entiteiten (tezamen, de “Deloitte-organisatie”). DTTL en haar wereldwijde netwerk van member firms en aan hen verbonden entiteiten zijn juridisch gescheiden en onafhankelijke entiteiten, die elkaar niet kunnen verplichten of binden ten aanzien van derden. DTTL en iedere DTTL member firm en aan hen verbonden entiteiten zijn aansprakelijk voor hun eigen handelen en nalaten, en niet voor het handelen of nalaten van een andere entiteit. DTTL verleent geen diensten aan cliënten. Raadpleeg www.deloitte.com/about voor meer informatie.

Deloitte levert toonaangevende audit- en assurance-, belastingadvies- en juridische diensten, en diensten op het gebied van consulting, financial advisory, en risk advisory aan bijna 90% van de Fortune Global 500® en duizenden particuliere bedrijven. Onze professionals leveren meetbare en blijvende resultaten die het vertrouwen van het publiek in kapitaalmarkten helpen versterken, klanten in staat stellen te transformeren en bloeien, en de weg wijzen naar een sterkere economie, een meer rechtvaardige samenleving en een duurzame wereld. Voortbouwend op haar meer dan 175-jarige geschiedenis, omvat het bereik van Deloitte meer dan 150 landen en gebieden. Ontdek hoe de meer dan 415.000 mensen van Deloitte wereldwijd een impact maken die ertoe doet op www.deloitte.com.

Deze communicatie bevat louter algemene informatie en noch DTTL, noch haar wereldwijde netwerk van member firms of aan hen verbonden entiteiten verleent door middel van deze communicatie professioneel advies of diensten. Voordat u een beslissing neemt of actie onderneemt die van invloed kan zijn op uw financiën of uw bedrijf, dient u een gekwalificeerde professionele adviseur te raadplegen. Geen enkele entiteit in de Deloitte-organisatie is verantwoordelijk voor enig verlies dat wordt geleden door een persoon die op deze communicatie vertrouwt.